

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ

ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΟΥ κ. Δ. ΖΗΛΟΥ *

17

Φεγγάρι μου λαμπρό λαμπρό και λαμπροφωμένο,
ἀπὸ τοῦ φηλά ποῦ στέκεται καὶ κάτω ἀνταντέβει;
μὴν εἶδες, μὴν ἐλόγιασες τὸν ἀγαπητικὸ μου
σὲ ποιὸν παῖδρα τρώει ψωμί καὶ ἡ δική μου στέκει;
τίνος χερσὶ καὶ τὸν κερνοῦν καὶ τὰ δικά μου στέκουν;
τίνος ματιά καὶ τὸν κοιτᾷ καὶ τὰ δικά μου στέκουν;
τίνος χερσὶ καὶ τὸν φιλοῦν καὶ τὰ δικά μου στέκουν!
Νὰ ἔβρω σὲ φηλὰ βουλό, σὲν' ὁμορφὸ μπαίρι
νὰ πῶ τραγούδια θλιβερά καὶ παραπονεμένα,
νὰ κῆνω τὰ πουλιὰ νὰ κλαῖν, τὰ ἰδιόνα νὰ θρηνοῦν,
νὰ κῆνω καὶ τίς πέρδικες τὰ πλάγια νὰ λαλοῦν,
νὰ βλέπουν τὰ μορφὰ παιδιὰ, νὰ μὴν τὰ χαίρετοῦν.

18

Τὸ μᾶθε τί γίνηκε τούτῃ τὴν ἔβδομάδα:
Χριστόδουλος ἀγάπησε μιὰ κόρη ὁδοποιούλα,
τὴν ἀγαπᾷ, τὸν ἀγαπᾷ καὶ θέλει νὰ τὴν πάρει.
—Χριστόδουλε μ' εἰς μάλα καὶ θέλεις νὰ μὲ πάρεις,
κίνα καὶ ἔλα μιὰ βραδιά καὶ ἕνα σαβῆτο βράδι
πῶρουν οἱ Ὀδῶν: τὴ νύκτῃ, πῶρουν τὰ συναγῶγια,
ποῦ ἡ μάνα μ' εἶπε τὴν ἐκκλησίαν, πατέρα μ' εἶπε τὸ παζάρι.
Χριστόδουλος παρᾶκουσε, πᾶναι τὴν ἰδέαν βράδι.
Χίλιοι Ὀδῶν: τὸν πιάσανε, πᾶναι νὰ τὸν κρεμάσουν.
—Ὀδῶν, σὲ παρακαλῶ, πᾶναι ρεζιζῶν σὲ ἔχω
νὰ μὲ περάτῃς ἀπ' ἐκεῖ πᾶναι τὴν Ὀδοποιούλα.
Κι ἀπὸ τὴν φηλὰ σὲ κάλεσε βασιλικὸν ποτίζει,
γαρέφαλα νιόβριζε, μόνον καὶ καρποφύλλα.
—Μωρὴ σκυλιὰ, μωρὴ Ὀδοῖα, μωρὴ μαχαίρη μὲναι,
δὲ βγαίνει εἶω νὰ μὲ δεῖς, πᾶναι νὰ μὲ κρεμάσουν.
—Σύρε, σύρε, Χριστόδουλε, σύρε καὶ μὴ φοβῆσαι.

(*) Ἡθελε νὰ πῶ καὶ ἴσα λόγια γιὰ τὰ τραγούδια
ἀπὸ τοῦ δ' αὐτοῦ εἶχε τὴν καλοσύνη νὰ τὰ δημοσιέ-
ψῃ: —Τὰ ἔμαθα στὴν πατρίδα μου, πότε ἀπὸ τὸ στόμα
κοριτσιῶν ποῦ τὰ τραγουδοῦν, πότε ἀπὸ ἀγῶνιστες καὶ
μιστικὸς καὶ ἄλλοις—ποῦ εἶναι καὶ τὰ περισσότερα—ἀπὸ
μιὰ γριὰ, εἶλεα βουνοβρεμένη γριὰ, ποῦ δὲ μπορούσε νὰ
ζήσει: σὺν κάμπο καὶ λησμονοῦσε τὴ βραχνισμένη ζωὴ
τῆς σὲ τραγούδια ποῦ ἔβλεπε καὶ μυρολογοῦσε. —Ἐγὼ
τότε οὔτε κριτικὸς εἶμαι, οὔτε ἔχω τίς σχετικὲς γνώσεις
νὰ τὰ κατατάξω καὶ νὰ τὰ καθάρσω ὅπως πρέπει. Τὰ ἔ-
γραφα καθὼς τὰ ἔκουγα χωρὶς καμιά μεταβολή γι' ἀπὸ
καὶ δὲ θέλησα νὰ συμπληρώσω μερικὰ ἀπ' ἀπὸ, κατα-
πῶς εἶναι δημοσιεύματα ἄλλου, τελειότερα, σὺν τὸ τρα-
γούδι τῆς Ἀλαφίνας καὶ ἄλλα. Ἀλλὰ πῶς ἀνέμενος ἀπὸ
μὲν εἰς τὸ κάνει.

Δ. Ζ.

ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ

23

Μὴν ἀλυπᾶσαι ὁρφανή, μὴν ἀλυπᾶσαι χήρα,
μὴν νύλῃσαι μιὰ μικρὴ, μιὰ κακοπατημένη.
Ὁ ἄντρας: πᾶναι σὲ κρασπολὶ καὶ ἀπὸ τὴν πᾶναι σὲ χωράφι
μὲ τὴν βαρδύκα τὸ νερό, μὲ τὸ ψωμί τὸ ἄψιτο.
τὸ βράδι σπῖναι πᾶναι, τὴν ἔδερνε, τὴν μάλονε
καὶ τὴν κατηγορεῖ.
—Ἄντρα μ' εἰς σὲ καταραστῶ πικρά, φαρμακωμένη:
στὸ κυπᾶναι νύλῃσαι καὶ χαμηλὰ νὰ πέσεις,
σὺν τὸ γυαλὶ νὰ ραγιστεῖς, σὺν τὸ κερί νὰ λιώσεις,
πάντα γιατροὶ νὰ σὲ τηροῦν, δέκα νὰ σὲ ζητᾶν.
ἐγὼ διαβίτης νὰ περῶ, νὰ σὲ καλημερίζω.
—Πικρὰ βοτάνια δόστε του, πικρὰ, φαρμακωμένα
γιὰ νὰ τοῦ κάψῃ τὴν καρδίαν πῶς μέκανε καὶ μένα.

24

Σὰν τὰ σπῖναι τὰ φηλὰ τὰ μαρμαροστρωμένα
κάθεται μιὰ κυρὰ καλὴ καὶ μιὰ κυρὰ βγενίτσα.
Κὴ μάνα τῆς ἐκάθονταν πᾶναι σὲ προσκέφαλό της.
—Νὰ μὲρμηνέψῃς, κόρη μου, τί ὁποιοῦ νὰ δώσω.
—Νὰ μὲρμηνέψῃς, μάνα μου, τί ὁποιοῦ νὰ δώσεις;
Βάψῃ τις πόρτες, πράσινες, τὰ παραθύρια μᾶρα
ἐκεῖνο ποῦ ἐστὲν κρεμῶν τὸ φαίνεται καταμῆτρο.
Μᾶνα μ' εἰς ἐρθεῖ ὁ Κωσταντῆς καὶ ὁ μικροκωσταντῆς μας
βάλε τραπέζι φοβερό, πολλὰ τὰ σαγηνεύει.
δὲς του ποτὴρ: νὰ κερῶ σὲν ἄκρια ραγισμένο
τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε, τὸ λόγο δὲν ἐπῶναι
καὶ ὁ Κωσταντῆς μας: ἔρχονταν φηλὰ σὲν ἄν ὁ Θανάσης,
βρίσκει ματῆρους σὲ δουλιὰ, ματῆρους ποῦ δουλεύουν.
—Ματῆροι τί δουλέψετε, τίνας μνημοῦρ φαιίνεται;
—Φαίνεται τῆς κυρῆς βγενίτς καὶ τῆς κυρῆς βγενίτσας
—Φαίνεται το μακρὴ, φαίνεται το φερτὴ νὰ πᾶναι δὺν νο-
[μάτῃς,
τὰ δὺν γὰ νὰ μᾶς θάψετε, τὰ δὺν εἶνα μνημοῦρ.
Καὶ τὸ μαχαίρι ἔβγαζε, κατακαρδὶς τὸ μπαίνει.
Τὸνα φυτρῶναι κάλαμος καὶ τῶλο κυπαρίσι.
Ὅσοι διαβίτης καὶ ἄν περῶν στέκοντα: καὶ ρωτοῦνε:
—Νὰ μὴ εἶναι ἀδέρφια γκαρδιακά, νὰ μὴ εἶναι ἀγαπημένα;

Τὸ καλύτερο γιὰ καψίματα εἶναι ἀσπράδι
ἀβγού. Ἀποδίδει τὸν ἄερα, καὶ εἶσαι μαλακῶναι τὸν πόνο
καὶ προλαβαίνει τὴν φλόγῃ. Ἐνα παιδί εἶπε μὲ τὸ
κούτελο ἀπάνου σὲ καμένη σιδερένια θερμάστρα. Τὸ πετοῖ
κόλλησε σὲ σίδερο, ἀφῆντας μεγάλη κατακόκκινη πλη-
γή, ποῦ οἱ δικοὶ τοῦ νόμιζαν πῶς θ' ἀφῆσαι παντοτινὸ ση-
μάδι. Μιὰ νοσοκόμα ὅμως ποῦ εἶχε ἐκεῖ ἔσπασε ἀμέσως
ἕνα ἀβγό, καὶ ἀλείψε μὲ τ' ἀσπράδι τὸ καψίμα 3 ἢ 4 φορές.
Σὲ λίγο ὁ πόνος ἔπαυσε καὶ τὸ παιδί ἔρχετο νὰ παίξει.
Ἐκκολούθησαν ἐκεῖ μερικὲς μέρες ν' ἀλείφουν ἀσπράδι,
καὶ ἡ πληγὴ τέλος ἐγίανε δίχως νάφει τὸ παραμικρὸ
σημάδι.

19

Ἐδῶ σὲ τούτῃ τὴν ἀδελή τὴ μαρμαροστρωμένη,
ἔδῶ ἔχουν κόρη γιὰ παντριά μικρὴ ραβδωμένη.
Τὴν ἔλουνε, τὴν χτένιζε σῆστρο καὶ σὲ φεγγάρι
καὶ σὲν καθάριο ἀδερφὸν τὴν πλέγει τὸ γαϊτάνι.
Στὸ παραθύρι κάθονταν, τὸ χᾶρο φοβερίζει:
—Δὲ σὲ φοβοῦμαι, Χᾶρε μου, καὶ οὔτε σὲ χαμπερίζω
ἔχω τὰ σπῖναι μου φηλὰ, φηλὰ καὶ ἀσβεστωμένα.
Χᾶρος ποῦ ἐγέννησε καὶ πᾶναι πᾶν τοῦ κρεβάτι,
βρίσκει τὴν κόρη λούζονταν σὲνα χρυσὸ λίενο
καὶ ἀπ' τὰ καλὰ τὴν ἐπαίρει, σὲ γιὰ τὴν γονατίζει.
—Ἄσε με Χᾶρε μ' ἐπὶ καλῶ, πᾶναι με ἀπ' τὸ χέρι,
Χᾶρε μου, σὲ παρακαλῶ, πολὺ ρεζιζῶν. τοῦ ἔχω
νὰ μοῦ χαρίσεις τὴ ζωὴ τόσα πάντα εἶχ' ἔχοναι,
γιὰ μᾶναι ἡ μάνα μ' μοναχὰ καὶ ἄλλη κόρη δὲν ἔχει.

20

Στὰ Ἀγρίνια βγαίνει νὰ νερό, τὸ λέν ἀσημονέρι,
τὸ πῖνουν οἱ γρεβενιώτισες, κίνα παιδί δὲν κῆναι,
νὰ τῶναι καὶ ἡ μάνα μου ἐμένα νὰ μὴν κάνει,
τὶ ὀφείλει καὶ ἂν μᾶναι, καὶ ἂν μᾶναι τί μὲ θέλει;

21

Ἐντεμένο μου ποῦ καὶ παραπονεμένο,
ἡ ἐντενὴ σὲ χαίρει καὶ ἐγὼ τὸν καμῶ σου.
τί νὰ σοῦ στείλω, ἔβω μου, τί νὰ σοῦ παραγγείλω!
Σοῦ στέλω μῆλο σέπειται, κινδὺν μαρμαρίζει,
σοῦ στέλω καὶ τὸ δᾶκρυ μου σὲνα χρυσὸ μαντήλι.
τὸ δᾶκρυ εἶταν καρτερὸ καὶ κάπως τὸ μαντήλι.

22

Μιὰ Μαρουδιά πᾶναι Γιάννινα σηκώνεται πολὺ πρωί,
παίρει νερό καὶ νίβεται, μαντήλι καὶ σφονγκίζεται.
τίς συνυφάδες φώναζε: —Ἀκούστε συνυφάδες μου.
νὰ πᾶναι γι' ἀσπράδι, σημάδι καὶ ἀσπράδι.
οἱ συνυφάδες τῆς δὲν πᾶν καὶ πᾶναι ἡ Μάρω μοναχὴ
καὶ ἔπασε τᾶσμάδε καὶ πᾶναι τὴν Μαρουδιά.
Φηλὴ λαλῖταν ἔβγαζε: —Ἀκούστε δέντρα μ' καὶ κλαδιά,
νὰ πάρτε τὴ λαλῖτα μου, νὰ τὴν πᾶναι σὲν μαντήλι μου,
τὸ φῶμα ποῦ ἐφῆκα σὲν δὺν φῆρε: τὸ φῶμα:
τὰ φῶτα καὶ τὴν Ἀποκρίαν καὶ σῆστρο μου τὴν χαρά.

Ἀντιγόνη

Στὸν κόσμο δὲ γεννήθηκα γιὰ νὰ μισῶ μὲ ἄλλους,
Ἄλλὰ μόνον ν' ἀγαπῶ!

Κρέων

Μὰ πῆγαινε ἐκεῖ κάτω!

Κι' ἂν πᾶναι πάντα ν' ἀγαπᾷς, ἀγάπα τους ἐκείνους.
Ἄλλὰ γυναῖκα, ὅσο ζῶ, δὲν κῆνω κυβερνήτη.

Κορυφαῖος

Μὰ νὰ καὶ ἡ Ἰσμήνη τωραδὴ, ποῦ ἀπὸ τίς πόρτες
[βγαίνει]

Καὶ δᾶκρυ φιλάδερφ παντοῦ τὴν περιχύνουν.
Καὶ φαίνεται σὲ σύννεφο πᾶναι σὲ μετωπὸ τῆς.
Καὶ σὲ ὁμορφὸ τῆς μάγουλον ἀνέθηκε τὸ αἶμα.

ΣΚΗΝΗ Γ'

Κρέων, Ἀντιγόνη, Ἰσμήνη, Χορός, Ὀπλοφόροι.

Κρέων (στὴν Ἰσμήνη)

Ἐσύ, ποῦ μὲς σὲ σπῖναι μου, σὲ φίδι, τρυπωμένη,
Κρυφὰ κρυφὰ μὲ βύζιναις, καὶ ἐπὶ ἔτρεφε δὺν στροφίλους
Ποῦ νὰ μισοῦν τὸ θρόνο μου, ἔλα καὶ πᾶναι μου τώρα.
Τὸ μαρτυρᾷ: πῶς βόηθησε ἐτούτῃ νὰ τὸν θάψῃ;
Ἡ τώρα θὰ μοῦ ἐρκίξῃς πῶς τάχα δὲν τὸ ξέρεις;

Ἰσμήνη

Τὸ μαρτυρῶ πῶς τόκαμα, μ' ἂν τόκαμε καὶ ἐτούτῃ,
Κ' εἶσαι τὸ μέρος μου ζῆτῶ καὶ ἀπ' τὴν κατηγορία.

Ἀντιγόνη (γρήγορα καὶ ἀπότομα)

Ὅχι! μὰ ἡ δικαιοσύνη αὐτὸ δὲ θὰ σοῦ τὸ χαρίσω.
Ἀφοῦ οὔτε ἐσύ τὸ θέλησες, οὔτε καὶ ἐγὼ σὲ πᾶρα.

Ἰσμήνη

Μὰ σήμερον, ποῦ δυστυχῆς, θὰ τόχω περηνέσια
καὶ ταξιδεύωμε μαζὶ μὲς σὲ παθήματά σου.

Ἀντιγόνη

Ἐκεῖνον ποῦ τόκαμα, τὸν ξέρει ὁ κάτω κόσμος.
Μὰ φίλος μου δὲν εἶν' αὐτός, ὅπου ἀγαπᾷ μὲ λόγια.

Ἰσμήνη

Ἄχ! μὴ μὲ διώχνῃς, ἀδερφή, μὴ μὲ θάρρῃς ἀνέξια,
Πεθαίνοντας μὲ σέβαναι, νὰ πῶ τὸν ἔχω θάψῃ!

Ἀντιγόνη

Ἐκεῖνα ποῦ δὲν ἀγγίζεις, δικὰ σου μὴν τὰ κάνῃς,
Καὶ μὴν πεθάνῃς: δὲ καὶ ἐσύ. Ἀρκεῖ ὁ θάνατός μου.

Ἰσμήνη

Καὶ τί τὴ θέλω τὴ ζωὴν, ἀφοῦ καὶ ἐσύ μ' ἀφήσεις;

Ἀντιγόνη

Ναί! ρώτησε τὸν Κρέοντα. Ἐσύ ποῦ τὸν φροντίζεις.

Ἰσμήνη

Γιατὶ μὲ τέτοια μὲ λυπᾷς, ἀφοῦ δὲ σ' ὀφελοῦναι;

Ἀντιγόνη

Ἄν καὶ μὲ σέβαναι γελῶ, βέβαια γελῶ μὲ πόνο!

Ἰσμήνη

Γιὰ τὸ καλὸ σου τώρα ἐγὼ σὺν τί μπορῶ νὰ κάμω;

Ἀντιγόνη

Τὸν ἐκυτό σου γλύτωσε! Ἐγὼ, δὲ σὲ ζηλεύω!

Ἰσμήνη

Ἀλλῶμονο! ἡ μείρα σου δὲ θᾶναι καὶ δική μου;

Ἀντιγόνη

Ἐσύ νὰ ζήσῃς διὰλῃς, ἐγὼ ὅμως νὰ πεθάνω.

Ἰσμήνη

Μὰ βέβαια δὲν μπορεῖς νὰ πᾶς, ἐγὼ πῶς δὲ σὲ εἶπα.

Ἀντιγόνη

Αὐτὰ καλὰ σοῦ φαίνονταν, ἀλλὰ σὲ μένα τ' ἄλλα.

Ἰσμήνη

Τώρα ὅμως ἔχουμε καὶ ἡ δὺν τὴν ἰδίαν ἁμαρτία!

Ἀντιγόνη

Νὰ μὴ φοβᾶσαι! Ἀκόμα ζῆς! Μὰ ἐμένα ν' ἡ ψυχὴ
[μου,